

MIKROTOPONIMIJA BERANSKOG NASELJA GORAŽDE

Draško Došljak

The author writes about the microtoponyms of Goražde, an old settlement that is associated with the medieval period, and is located in the area of the municipality of Berane. A total of 156 microtoponyms were listed. The name of the settlement was derived from male personal name Gorazd. Most of its population are immigrants from Gornji Vasojevići and Old Montenegro. According to the 2011 census, there were 429 inhabitants. The analysis shows the presence of monosyllabic, disyllabic and polysyllabic toponyms, containing geographical names, zoonyms, phytonyms, names related to land cultivation, names of objects created by human activity, land cultivation, names motivated by the position of the object.

(Gorâžde)

Etnik: Gorâždanin, Gorâždanka. Ktetik: gôrâški

Goražde administrativno pripada opštini Berane. Ovo je staro naselje koje se vezuje za srednjovjekovni period. Goražde je smješteno u centralnom dijelu visoravni Polica. Ovo selo se sa sjeverne strane graniči sa naseljem Babino, dok granica prema zapadu ide niz Radevu luku prema budimskom brdu Gradac. Jugozapadno, granica ide šumskim putem do Budimske rijeke (Zagradskog vrela), zatim putem prema groblju. Sa južne strane

od groblja granica ide do bazena (Rasovača), dok istočnu granicu Goražda čini administrativna granica opštine Petnjica. Prostire se između 850 i 940 m.n.m.

U Svetostefanskoj hrisovulji (1314–1316) spominje se selo Goražde (današnje istoimeno poličko selo) iz Budimljanske župe, kao posjed manastira Banjska. Ovdje se navode njegove granice: „A međa mu od stanka rijeka u Gradac, od Gradca pravo putem kod Gubavča potoka u Prekop. Od tuda po delu kod Dola u Trnje, otuda po delu u krušku, otuda po delu u Vrbu i u studenac, otuda u Spasovo dubje, otuda nizbrdo u stanak potoka i u Vrbu. I otuda preko brda u Bzovik i niz Bzovik u Nikolinu crkvu i od crkve uz rijeku u Vračevo dubje, i otuda u Tikovski del, i uz del Brezje i po delu u Grohot obrh Bukovika i sa one strane Bukovika za Čemernu poljanu u Hreljinu poljanu i uzbrdo u Srednje brdo i u Vraniće, u Zvečku kod Gologa brda, u lokvu niz del, i u isti stanak rijeka pod Gradac.“ (v. Premović 2012: 28)

Seoski atar srednjovjekovnog sela Goražde protezao se od ogranka Mokre gore na jugoistoku, do razvođa prema slivu rijeke Lješnice, desne pritoke Lima, prema sjeverozapadu. Obuhvatao je zaseoke Jodole i Dinje i dio sela Vrbica (potes Dub, Breza i Tikva), planinu Bukovik na izvoru Dapsičke rijeke, a na desnoj strani iste rijeke, graničnom linijom preko Golog brda i brda Prosjane, goraždanski atar izlazio je na Gradac uključujući selo Zagrađe (v. Tomović : 68–69).

U Defteru iz 1485. godine (v. Pulahu 1974: 73–91) u ovom selu se spominju sljedeća lična imena: Vukašin Radenko; Radosna, sin Prečev; Radosna, sin Božidarev; Dmitar, Raden sin; Božidar Radosalj; Radič, njegov sin; Radašin Božidar; Rajko, njegov sin; Vukan, njegov sin; Dabko, njegov sin; Dmitar, Radišin sin; Todor, Radonjin sin; Bogdan, Vukašinov sin; Vukašin, njegov brat; Radašin Stojko; Vladisav, Mijamov sin; Vuksan, njegov sin; Novak siromah; Vuk, Dmitrov sin;

Dmitar, Vukčov sin; Đurač, njegov brat; Dobrašin, Nikašinov sin; Rajko, Radonjin sin; Dmitar, Rajkov sin; Stepan, njegov sin; Radonja, njegov sin; Vidač, njegov brat; Radosav Brisali; Radosav, Bojkov sin; Đorđe, njegov sin; Rahač Došljač, Radič, Petkov sin, Đorđe, Rajkov sin; Rahač, Božidarov sin; Radičeva baština; Radosna Prišljjić; Radič, njen brat; Đorđe, Rajkov sin, Đorđe, njegov brat; udovica Olivera; Radonja, popov sin; Miroslav, Vladislavljev sin; Đurašin, Bogonov sin; Radonjeva baština, Radodav, njegov brat; Vuk, Radosaljev sin; Radašin Božidar.

Povoljni prirodni uslovi omogućili su pojavu ranog naseljavanja Gornjeg Polimlja, o čemu svjedoče brojni materijalni dokazi pronađeni u više lokaliteta duž njegove centralne osovine koja se pruža neposredno uz obale Lima. Prof. Radovan Bakić (2005: 204–205) ističe da su prvi doseljenici u ove krajeve mogli dolaziti iz svih pravaca daljeg okruženja, ali je realno pretpostaviti da su to morali biti doseljenici iz jadranskog primorja i skadarsko-zetskog basena. Poslije 800. god. p. n. e. na prostoru Potarja i Polimlja svoj život je formiralo ilirsko pleme Autarijati. Oni su u Gornjem Polimlju bili dio Ilirskog kraljevstva.

Prodori varvarskih plemena, zapadnih Gota, Istočnih Gota i Huna (400–477. godine n. e.) nijesu izazvali značajnije promjene narodnosne strukture na području Gornjeg Polimlja, tako da je prvu kolonizaciju Avara i Slovena u svemu dočekalo ilirsko stanovništvo iz plemena Autarijata (v. Dašić 1986).

U periodu od VI do kraja XII vijeka na prostoru Gornjeg Polimlja odigrale su se krupne narodnosne promjene, koje će na duži rok, sve do ovovremenosti, trasirati osnovnu etničku strukturu ovoga kraja. Avari se nijesu zadržali na području Gornjeg Polimlja, a Sloveni su se u njega trajno naselili i uspostavili osnovnu slovensku strukturu stanovništva Gornjeg Polimlja (up. Bakić 2005: 209). U ovom periodu je vršeno i primanje hrišćanstva u Gornjem Polimlju, pa je poslije 1054.

godine (podjela hrišćanstva) ovaj kraj ostao pod uticajem pravoslavlja.

Na Gornje Polimlje su veliki uticaji (proces opismenjavanja, i dr.) vršeni iz primorja i razvijene Duklje i Dukljanske države, u čijem je sastavu bilo i Gornje Polimlje u vrijeme kada je ona bila na vrhuncu svoje moći tokom XI i prve polovine XII vijeka, naročito u vrijeme njenih kraljeva Mihaila i Bodina (Bakić, 2005: 210).

Padom Bihora i Budimlja pod tursku vlast 1455. godine (zona kojoj pripada i poličko selo Goražde) počinju vjekovi stalnih oslobodilačkih borbi stanovnika ovoga kraja. Turska vlast ostaje u ovim krajevima sve do 1912. godine kada cijeli beranski kraj, konačno, postaje slobodan i pripaja se matici Crnoj Gori.

Tabela br. 1:

Popis iz 1485. godine – selo Goražde (v. Premović 2012)

Broj kuća	Broj neoženjenih	Broj udovica	Ispendža	15 tovara pšenice	24 tovara zoba	0 tovar raži	4 tovara prosa	Porez na povrće
37	10	1	1181 akča	450 akči	336 akči	0 akči	80 akči	34 akče
7 tovara ječma	0 tovara sočiva	Porez na pčele	Porez na svinjne	Porez na travarine	Porez na drvo	Porez na lan	Porez na jedan mlin	Ukupan prihod
116 akči	0 akči	45 akči	31 akča	185 akči	74 akče	45 akči	15 akči	2688 akči

Glavna zanimanja Goraždana u prošlosti su bila zemljoradnja i stočarstvo, što se vidi i na osnovu srednjovjekovnih deftera. Ova beranska žitnica pruža odlične uslove za gajenje žitarica. Posljednjih godina je sve više zasada većih površina na kojima se uzgaja: pšenica, ječam, ovas, kukuruz, heljda, krompir. Za

razliku od ranijih vremena kada se zemlja obrađivala na primitivan način, danas se to radi modernom mehanizacijom, a i prihodi su značajno bolji. U poličkim selima danas postoje lijepi voćnjaci šljiva, jabuka i krušaka. Stare sorte jabuka i krušaka odolijevaju modernim vremenima, te na Polici danas imamo stabala jabuka i krušaka starih stotinu godina. Rod ovih stabala je količinski dobar. Poličani za vrijeme ljeta vrše izdig stoke u planinu. Padine Cmiljevice, Đuranovića Luke ljeti su bile preplavljene stokom, čobanima, ožive katuni i stanovi. Ovi predjeli pružaju odlične uslove za bavljenje stočarstvom. U ranijem periodu je bilo dosta buljučara, dok je danas taj broj drastično smanjen.

Tabela br. 2: *Popis stanovnika Goražda po godinama*

Godina	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2003	2011
Broj domaćinstava	157	166	158	183	160	172	162	133
Broj stanovnika	804	802	723	737	685	599	560	429

Školstvo

Prva osnovna škola na Polici osnovana je 1891/92. godine. Intenzivan razvoj školstva na Polici odvijao se poslije Drugog svjetskog rata. Osniva se četvororazredna maštansko-dragosavska škola, zatim, 1945. godine osniva se škola u Tmušićima, koja 1953. dobija novu zgradu. Četvororazrednu osnovnu školu 1953. godine dobija i Zagrađe. Godine 1945. i Babino dobija četvororazrednu osnovnu školu. Školske 1960/61. na Goraždu se otvara osmorazredna osnovna škola za područje cijele Police.

Školske 1973/74. godine osnovna škola na Goraždu dobija novu modernu zgradu u kojoj se i danas izvodi nastava. 2015/16. školske godine, nastavu u devet razreda pohađa 75 učenika. Četvororazrednu osnovnu školu na Babinu pohađa 17 učenika, na Zagrađu 10 učenika, a maštansko-dragosavsku školu 6 učenika.

Govor

Govor Police pripada jugoistočnim crnogorskim govorima, donjopješivačko-bjelopavličko-vasojevičkoj govornoj grani (v. Čirgić 2017: 138–140). Migracije stanovništva, školovanje na strani, uticaj obrazovnog sistema, uticaj medija, promjena načina života, i sl. u izvjesnoj mjeri su uticali da toponimija Police poprими, na akcenatskom planu, izvjesnu dozu neujednačenosti. Zbog toga jedan broj toponima živi u dubletskim akcenatskim likovima, u zavisnosti od informatora koji saopštavaju podatke. Događa se da stanovnici istoga sela, pa i iz iste kuće, akcenatski različito izgovaraju jedan toponim.

Govor Goražda pripada donjovasojevičkim govorima koji su u graničnoj zoni prema bihorskom govoru. Za razliku od bihorske govorne zone koja je ijekavsko-ekavska, polički govorni tip je ijekavski. Ekavizam se pojavjuje samo u nekim hipokoristicima (npr. Beli). Smatramo da ekavizam u imenima od milja pojačava hipokorističnost (Došljak, 2000: 62–64).

Govor Vasojevića spada u red starijih novoštokavskih govora, i to onih u kojima se novoštokavsko prenošenje svodi na uklanjanje oksitoneze. Kratkosilazni akcenat se pomera i sa zatvorene i sa otvorene ultime na penultimu i prelazi u dugouzlazni, odnosno kratkouzlazni u zavisnosti od dužine datog sloga. U svim ostalim pozicijama oba akcenta zadržavaju staro mesto u reči. Na ovaj način prozodijski sistem Vasojevića uz dva silazna – kratki i dugi, dobija i dva uzlazna akcenta, takođe kratki i dugi (Stijović, 2007: 245).

Kratkosilazni akcenat se može naći na bilo kojem slogu, izuzev posljednjeg, a dugosilazni akcenat se javlja na svakom slogu u riječi, dok se uzlazni akcenti mogu naći samo na pretposljednjem slogu ispred kratke ultime. Akcenatske dužine se dobro čuvaju i prije i poslije akcenta.

Govor Goražda ima pet standardnih vokala i vokalno *r*. Vrijednost dugoga jata je dvosložni refleks *i**je* i ne zavisi od toga da li je pod akcentom ili ne. Kratko jat daje refleks *je*, i on utiče na pojavu jekavskoga jotovanja.

Konsonantski sistem Police se poklapa sa konsonantskim sistemom crnogorskog standardnog jezika. Konsonant *j* iza labijalnog suglasnika je najčešće zamijenjen suglasnikom *lj*. Suglasnik *h* je, uglavnom, iščezao iz govora Goražda. Strujni suglasnici *š* i *ž* prisutni su u ovoj govornoj zoni (Goša, Miša). Učestalost afrikata *đ* i *ć* je zbog jekavskog jotovanja. Staro i novo jotovanje obuhvataju sve morfološke kategorije, dok su jekavskim jotovanjem obuhvaćeni svi odgovarajući suglasnici.

Finalne suglasničke grupe: -st, -št i -zd su potpuno iščezle iz ovoga govora. Disimilacija je zahvatila grupu -čnj-, kao i grupu -mnj-. Uprošćavaju se igrupe pt-, pč- (up. Stijović 2007).

Prezimana

Na Goraždu smo zabilježili 43 zvanična prezimena. Babovići, vasojevičko bratstvo, na Goražde su se doselili početkom 19. vijeka. Kao i svi Vasojevići, slave Arandjelovdan. Bagaš, došli su iz Bratonožića na Goražde. Slave Nikoljdan. Boričić, svoje porijeklo vezuje za Vukićeviče iz Trešnjeva, opština Andrijevice. Na Policu su se doselili u prvoj polovini 19. vijeka. Božovići su porijeklom Kuči, a na poličko selo Goražde su došli iz beranskih Gornjih Sela. Celići vode porijeklo od Guberinića iz beranskog sela Budimlja. Cikići su se doselili iz Kuča na Goražde u drugoj polovini 18. vijeka. Čejovići su po porijeklu Kuči, doselili su se

poslije Prvog svjetskog rata. Delevići su iz vasojevićkog ogranka Miomanović – došli su na Goražde sredinom 19. vijeka. Đukići su porijeklom iz Lijeve Rijeke. Na Policu su se nastanili u drugoj polovini 19. vijeka. Jedni (sa Babina) slave Arandelovdan, a drugi (sa Goražda) slave Svetoga Savu. Đurišići pripadaju Vasojevićima – ogranak Rajević. Na Policu su došli tokom druge polovine 19. vijeka. Guberinići su na Goražde doselili iz Seoca, opština Andrijevice, u prvoj polovini 19. vijeka. Kastratovići su Vasojevići. Na Goražde su došli početkom 19. vijeka iz Gračanice i Čoeče Glave (opština Andrijevice). Kljajići svoje porijeklo vezuju za Bjelopavliće, a na Goražde su se nastanili početkom 20. vijeka. Magdelinići su porijeklom iz Gornje Morače. Na Policu su došli tokom druge polovine 19. vijeka. Matovići su iz plemena Vasojević. Vode porijeklo iz Slatine, opština Andrijevice, došli su sredinom 20. vijeka na poličko selo Goražde. Mujovići su iz Lijeve Rijeke (Vasojevići), doselili su na Goražde u prvoj polovini 19. vijeka. Nenadovići pripadaju vasojevićkom ogranku Lopaćani. Potiču od Mašovića iz Trešnjeva, opština Andrijevice. Na Goražde su se nastanili početkom 19. vijeka. Pantovići su iz vasojevićkog bratstva Novaković. Na Goražde su se doselili u prvoj polovini 19. vijeka. Popovići sa Goražda su iz Ozrinića, sa Čeva. Na Policu su se doselili u drugoj polovini 19. vijeka. Radoševići su na Goražde došli iz gornjobihorskog sela Azane, krajem 19. vijeka. Ratkovići su na Zagrađe došli iz Bašče, opština Rožaje, nakon Drugog svjetskog rata. Savovići su sredinom 19. vijeka doselili iz Katunske nahije. Sekulići su porijeklom iz Kuča, od Drekalovića. Na Policu su došli tokom druge polovine 18. vijeka. U početku su slavili Nikoljdan, a kasnije su prešli da slave Pantelijeve. Stijovići su pripadnici vasojevićkog bratstva Mijomanović, iz Lijeve Rijeke. Na Policu su se doselili iz Sućeske, opština Andrijevice, početkom 19. vijeka. Šćekići vode porijeklo iz Gornjih Pipera, odnosno Lutova, odakle su

došli u beranska Gornja Sela, a zatim se jedan dio njih doselio na Policu. Slave Petkovdan. Tmušići su porijeklom iz Gornje Morače, Dulovići. Na Policu su se doselili u prvoj polovini 19. vijeka. Todorovići pripadaju Lopaćanima, vasojevičkom bratstvu. Na Policu su došli iz Trešnjeva (opština Andrijevice) kao Mašovići. Trifunovići su porijeklom Kuči, na Goražde dolaze početkom 19. vijeka.

Veljići vode porijeklo sa Peleva Brijega iz Bratonožića. Na Policu su došli tokom druge polovine 19. vijeka.

Vuletići su na poličko selo Goražde doselili iz Kralja, opština Andrijevice, početkom 19. vijeka. Potiču iz bratstva Đurišić-Kovačević. Zabilježili smo i 13 prezimena čiji nosioci su bili pojedinci koji su na Polici kratko stanovali, a radili su u državnim službama (učitelji, lugari, poštari, činovnici, i sl): Blagojević, Dašić, Dragović, Đorđević, Đorđević-Stojkowska, Đurović, Filipović, Jovanović, Knudsen, Komljenović, Nestorović, Šabotić i Zekić.

Građa za ovaj rad je sakupljana na terenu tokom 2017. godine, dok je dio ekscerpiran iz katastarskih knjiga i monografija o Polici i poličkim bratstvima. Informatori: Zoran Lj. Đukić, Gordana Đukić, Dragić Grubović, Vojislav Dedović.

Mikrotoponimi:

Aluge, livade blizu Jaštaka

Aljova međa, šuma na kraju sela, pored Jaštaka

Babulja, velika uzbrdica iznad sela

Bagaška glavica, malo brdo pored glavnog puta na Jodolu, neposredno uz Todorov an. Dobio je naziv po bratstvu Bagaši na čijoj se zemlji glavica nalazi

Bajrova dolina, zemlja koja je ranije pripadala Bajru Đukiću, iznad Babulja

Bara, izvor pitke vode i okolna livada (vlasništvo Ljuba Tmušića, ispod kuće Miloša Nenadovića, nema česmu nego se

voda uzima čašom ili nekim manjim sudom)

Bara, lokacija gdje se nalazi velika bara između sela i planine.

Begluk, livade na kojima se nalazi nova kuća Radonje Nenadovića, blizu Goraškog groblja

Borovnjak, mjesto na planini gdje ima dosta borovnica

Breza, livade i šume između sela i planine

Breze, hrastova šuma na kraju sela ka Bihoru

Brod, njive i livade iznad Kolovrata u pravcu Trnovika

Buče, bukova šuma iznad Korita na Livadicama

Bugarka, livada sa kućama Kastratovića

Bukova strana, šuma između Goražda i Vrbice

Bukovac, šumovito brdo iznad Kostijeve

Bukovik, dio poličke planine

Crkva svete Trojice, crkva, nalazi se na mjestu koje se nekada zvala Crkvina, u neposrednoj blizini Goraškog groblja. Crkva je obnovljena 1995. godine.

Crnice, njive oko puta na Jadolu

Čadorišta, brda iznad groblja gdje su kuće Kljajića i Vuletića

Čelopek, strma livada ispod kuće Miloša Nenadovića, ka Bari

Čuline, slab izvor na putu ka planini, između Livadica i Čujovca

Čujovac, veliko šumovito brdo između sela i planine

Dinje, zaselak Goražda, blizu današnje osnovne škole

Dmitrova stupica, dio poličke planine nedaleko od Jelovca

Dobra voda, mjesto i izvor na planini kod Bukovika

Dobropolje, veliki pašnjaci i dio šume na kraju Jodola, pored glavnog puta ka Petnjici. Ovi pašnjaci su komun, tj. vlasništvo svih Goraždana, te su tu svi Jodoljani napasali stoku. Na samom početku Dobropolja nalaze se kuće potomaka Dmitra Nenadovića i dijela Guberinića.

Dolina Popovića, naselje gdje žive goraški popovići, nalazi se pri kraju sela u pravcu Babina

Doline, njive od Vrela pa do Đurovića kuća

Drezge, bukova i grabova šuma pored puta ka planini

Dub, brdo gdje su kuće Kastratovića, visoko iznad Vrela

Dub, livade i šume iznad sela ka Vrbici. Najviša tačka na Dubu je 1000 m nadmorske visine, što je ujedno i najviša tačka Goražda.

Duboka vrtača, vrtača u Drezgama

Dubokalj, šumoviti i strmi teren ispod Žarskoga laza prema Vrbici

Đurenca, šuma između Jodola i sela

Freslo, lokacija između groblja i crkve Svete Trojice

Gabeljska vrtača, vrtača nedaleko od kuća Đurovića, gdje su nekada dolazili Cigani i privremeno postavljali čerge

Galev stan, proplanak u šumi između Lužina i Bukove strane, gdje je nekada Gavro Nenadović ljeti držao stan i dolazio sa stokom

Galibur, staza ka izvoru Ljeskovac na Jodolu

Garčevića kuće, lokacija gdje su bile kuće muslimana Garčevića dok su živjeli na Goraždu

Glavica Nenadovića, brdo na jugoistočnom kraju sela, blizu Vrela, između Potoka i Begluka. Tu se po doseljavanju nastanio rodonačelnik Nenadovića.

Goraško groblje, jedno od tri groblja u selu, nalazi se u neposrednoj blizini crkve Svete Trojice i u njegovom centru uzdiže se veliki bor.

Na njemu se sahranjuju Nenadovići, kao i najveći dio goraških bratstava.

Goraško-zagracko groblje, nalazi se na brdu između dva sela. Jedan dio pripada goraškim, a drugi zagradskim bratstvima.

Grablje, bukova i grabova šuma u blizini Goraško-zagradskog groblja, u pravcu Torovina

Grčki do, dio poličke planine

Guberinsko groblje, groblje bratstva Guberinića. Nalazi se pri kraju sela, iznad Doline Popovića, pored puta ka Babinu.

Gudžalište, lokacija na Dobropolju, gdje su se nekad čobani gudžali

Gusare, dio poličke planine ispod Jelovca

Jabuke, dio poličke planine

Jagnjilo, livada sa desne strane puta koji vodi ka planini, istočno ispod Vrtijeljke, ima kvalitetno sitno sijeno koje se davalo ovcama poslije jagnjenja; pripada Dušanu Nenadoviću

Jarišta, lokacija gdje su kuće Popovića

Jasen, livade i šuma Božovića između sela i planine

Jaštak, prostrane livade između Goražda i Babina gdje se nalazi Vojna fabrika

Jelaš, brdašce na Jodolu pod hrastovom šumom

Jelovac, dio poličke planine

Jeremino brdo, mjesto gdje je kuća Đurovića kod Vrela

Jukova česma, česma na Jodolu

Kacuber, dio poličke planine kod Turjaka

Kamenica, livada iznad Jagnjila, pored puta, pripada potomstvu Avrama Nenadovića

Karaula, mjesto na dnu Dobropolja, na kraju sela pored glavnog puta; tu je nekada bila turska posada

Klečkovac, utrina i šuma između sela i planine

Klisura, strmi dio puta kod Jasena Dakića (Božovića) između sela i planine

Kočine, dio poličke planine

Kokošinjača, šuma iznad Jodola u kojoj je nekada bilo divljih kokošaka

Kolovrat, plodne livade na sred sela, ispod Vrela; nekada se tu održavao narodni sabor – 13. jula

Konića brdo, naselje Đukića – Konića

Koprivnice, dio poličke planine

Korito, na Jodolu, izvor sa betonskim koritom, na samom početku puta ka planini, ispod kuća Zorana Nenadovića

Korito, u Livadicama, izvor sa koritom sa lijeve strane puta od sela ka planini

Kosišta, imanje Todorovića nedaleko od Čadorišta

Kostić voda, veliki izvor u Koprivnicama pod Turjakom

Kostijevo, prvo naslje (kuće Kastratovića) iz pravca Berana, u osoju ispod Bukovca

Kraljevac, izvor pored puta ka planini, blizu Livadica. Tu se prema predanju odmarao kralj Dušan vraćajući se iz lova, u vrijeme dok je boravio u Budimlji

Krlje, njive i šume iza Todorovića kuća

Krša, kamenita uzvišica u šumi na kraju sela, iza Dobropolja, sa koje se vidi čitav bihorski kraj i Pešter

Kršanja, kameniti proplanak na Dobropolju, blizu Gudžališta

Krši, kameniti teren nedaleko od kuća Pantovića

Kruškari, lokacija na Jodolu – dio Ravnih livada kod Joštaka

Kula, uzvišenje sa topolinom šumom iznad kuće Vukote Nenadovića

Latinsko groblje, bilo je kod Jodola

Lazacija, lokacija sjeverno od Goraško-zagračkog groblja

Ledinak, ledina blizu kuće Duja Nenadovića, gdje je nekad bilo guvno za vršenje žita

Ledinci, utrine i šume nedaleko od Đurovića kuća

Livadice, livade i šume pored puta u pravcu planine

Livada više groblja, livada pored Goraškog groblja

Lokva, dio poličke planine

Lužine, šuma i proplanci na kraju sela, prije Bukove strane

Ljeskovac, izvor sa česmom i okolne livade na Jodolu

Mača kruška, livade i njiva, ispod Vrtijeljke, koje pripadaju Batriću Nenadoviću, na kojima ima nekoliko stabala krušaka

Mačkov potok, izvor na Jodolu, koji presušuje

Makvice, izvor nedaleko od Đurovića kuće

Mala kleča, šuma u Putovima, između sela i planine

Mala kršanja, krševiti proplanak u Lužinama, blizu Galeva stana

Mala pećina, pećina na dnu Krša, blizu Rijeka

Margitića brdo, pasište kod Popova dola, između sela i planine

Marin grob, dio poličke planine, duboko prema Opštini Rožaje među brda Todorovića i Vrela

Mijatov mramor, mjesto gdje je poginuo Mijat Milanov Nenadović, u Bukovoj strani

Miljkov brijeg, šuma i oranice blizu Dašića kuće, na Rasovačama

Mujovića brdo, brdo gdje su kuće Mujovića

Muslimansko groblje, lokacija gdje je nekad bilo groblje goraških muslimana (Đukići, Garčevići), dok su tu živjeli. Nalazi se sa lijeve strane puta, između Todorova hana i Šanca

Nerod, livade i njive ispod Vrtijeljke

Ograđenica, veliki izvor u Kostijevu

Oraškovica, dio pri planini Bukoviku

Paklaništa, livada kod Kleča

Palj, dio poličke planine nastao paljenjem šuma

Plandište, lokacija na Jodolu gdje je nekad stoka plandovala

Plavšin do, dio poličke planine

Pomol, mjesto odakle se prvo vidi selo kada se ide od Berana

Popov do, livade i šume između sela i planine

Potok, livade i njive između Glavice Nenadovića i Babulja

Prevlaka, dio poličke planine

Prijebukovača, izvor i okolna šuma između Zapisa i Duba, ka Bukovoj strani, tu voda izvire iz panja drveta

Progon, uzbrdica od Tijevice ka crkvi i groblju

Proslop, dubodoline ispod Gusara

Radovan-do, lokacija na Jadolu, ime je dato po Radovanu Guberiniću

Rasovača, hrastovi gaj, livade i njive iza Brda Todorovića. Nekada se na ovoj lokaciji izoravao rašak

Rašpotok, potok iznad Livadica i u podnožju Žarskog laza

Ravne livade, prostrane livade blizu Jaštaka, između Goražda i Babina

Ravnine, dio planine između Jelovca i Simovča

Rijeke, rijeka koja nastaje od goraškog i zagradskog vrela

Rosića gaj, šuma koja pripada Đukićima (Rosićima) blizu Todorovina

Rupe, nekoliko vrtača na ivici Jodola

Savijača, udolina iznad Buča kod Jodola

Sejdov mramor, mjesto pogibije Sejda Adrovića

Selišta, livade u planini između Karaule i Jaštaka

Simovče, livade u planini između Jelovca i Bukovika

Skrivena, dio poličke planine iza Lokava

Sodom, šuma iza kuće Vukote Nenadovića

Sofijača, njiva između Kostijeva i Mujovića brda

Stara džada, put između Radulove luke i Budimlje

Strane, hrastove šume iznad livadica

Strmac, veoma strm teren na putu od Proslapa ka Jelovcu

Stublina, izvor na Jodolu (blizu Ljeskovca) bez česme, iz kojeg se voda uzimala čašom

Stup, uzvišica neposredno iznad Kolovrata, na kojem su kuće Savovića i Kastratovića – Čavića i Mušovića

Stupče-brdo, veoma visoko brdo iznad Koprivnica u planini

Šanac, livade i njive između Muslimanskog groblja i Dobropolja

Šer, livada u planini kod Simovča

Šuma ispod Duba, šuma u podnožju vrha Dub

Tabanovac, šumovita ispaša između sela i planine

Tijevice, izvor iznad Kolovrata, po njemu se okolne livade i njive isto zovu. Izvor veoma tih, pa otuda i ime

Tikova, komunika između goraških i bihorskih šuma

Todorov an, mjesto pored glavnog puta na Jadolu, ispod Bagaške glavice, gdje je Todor Milovanov držao han – kafanu između dva rata. Danas je ruševina.

Todorov laz, laz između Klečkovca i Popova Dola

Topovi, lokacija gdje su bili stacionirani turski topovi 1876. godine

Torovine, lokacija na jugozapadnom kraju sela, gdje se kuće pojedinih Pantovića, Kastratovića, kao i kuća Ratkovića. Tu su nekad bili veliki torovi za stoku.

Trnovici, livade slabog kvaliteta sa dosta bijelog livadskog trnja. Prostiru se iznad Kolovrata do ispod Zadružnog doma.

Trnja, livade sa dosta trnja na Jadolu, prostiru se od Korita do Bare

Turjak, granična planina prema Rožajama, sa dosta šume i pašnjaka

Turski put, stari put između Mašta i Goražda

Varenika, izvor u šumi Rašpotok, oko koga je zemlja bijela

Velika kleča, velika oranica između sela i planine

Velika pećina, pećina u goraškim kršima

Vrelo, veliki i glavni izvor na Goraždu iznad Kolovrata, zove se još i Sumino vrelo – po nekom kaluđeru Sumi koji je, kako legenda kaže, živio u manastiru koji se nekada nalazio u blizini izvora.

Vrtijeljka, lokacija na kraju sela ka Bukovoj strani, tu se nekad nalazila žardamerijska stanica

Vučja glavica, šumovito brdo kod Duba, gdje su nekad bile kuće Đukića muslimana

Vukanin do, dio šume do Lužina u pravcu Dobropolja

Zadružni dom, zgrada izgrađena po završetku Drugog svjetskog rata u vrijeme formiranja zemljoradničkih zadruga. Nalazi se neposredno uz glavni put, nedaleko od današnje osnovne škole. U prostorijama ove zgrade nekada se nalazila škola, kasnije prodavnica i kafana; održavala se posijela, igranke, guslarske večeri, i sl.

Zapis, izvor ispod Duba, između imanja Nenadovića; po njemu se okolne livade i šume nazivaju istim imenom. Tu je, kažu, nekad bila ploča sa natpisom na nekom nerazumljivom jeziku, koji niko nije mogao da pročita – pa su ga jednostavno zvali Zapis. Osamdesetih godina prošlog vijeka, ovaj izvor je

kaptiran i voda odvedena do dijela Nenadovića i njihovih komšija. Lokacija kod kuća Delevića, gdje se ranije obavljao obred za Trojičin dan.

Strukturno-tvorbena analiza

Mikrotoponime Goražda prema strukturno-tvorbenoj analizi smo razvrstali u: jednočlane (neizvedene, toponomastičke izvedenice, imenički sufiksi u toponimiji, toponomastičke složenice), dvočlane (predložko-padežne sintagme) i tročlane.

Jednočlani neizvedeni mikrotoponimi imaju visok stepen zastupljenosti u toponomastikonu Goražda. U ovu grupu spadaju: Bara, Breza, Brod, Buče, Dinje, Dub, Freslo, Groblje, Korito, Krlje, Lokva, Palj, Potok, Rupe, Stup, Zapis, i dr.

U grupi neizvedenih jednočlanih toponima dominiraju geografski termini, fitonimi i kulturni toponimi. Pretpostavljamo da je velikom broju jednočlanih toponima prethodila predložko-padežna sintagma. U ovoj sintagmi imenica je bila u funkciji orjentira (Kod breze – Breza, i sl). Mnogi od ovih toponima su izgubili motivaciju na površinskoj strukturi. Recimo, Lokva, na području Goražda se više ne može nazrijeti.

Toponomastičke jednočlane izvedenice u toponomastikonu Goražda nastale su pomoću deminutivno-hipokorističkih sufiksa, augmentativno-pejorativnih, kao i sufiksa mjesnog značenja.

U mikrotoponimiji Goražda frekventni su sljedeći sufiksi: *-ac* (Jelovac, Kraljevac, Ljeskovac, Tabanovac, Strmac, Šanac); *-ica* Crnice, (Kamenica, Koprivnice, Livadice, Mrkvice, Tijavice, Ograđenica, Oraškovića); *-ina* (Doline, Lužine, Ravnine, Stublina, Torovine); *-ača* (Rasovača, Svinjača, Sofijača); *-ka* (Bugarka, Rijeke, Vrtijeljka); *-je* (Trnja).

Dvočlani toponimi čine sintagme sa pridjevskim atributom neantroponimijskog porijekla, kao i sintagme antonimijskih parova: Bukova strana, Dmitrova stupca, Dobra voda, Goraško

groblje, Guberinsko groblje, Muslimansko groblje, Jeremino brdo, Latinsko groblje, Mala kršanja, Ravne livade, Stara džada, Novi put, Velika pećina.

Dvočlane sintagme u funkciji preciziranja toponomastičkog značenja kod tročlanih toponima dobijaju još jedan član: Šuma ispod Duba, Livada više groblja, Crkva svete Trojice.

Mikrotoponimi obrazovani od vlastitih imena upućuju na svojinski ambijent u prošlosti. Prezimena, lična imena dosta su ustaljeni s obzirom na vremensku distancu njihova javljanja. U mikrotoponimiji Goražda javljaju se i lična imena živih osoba. Toponomastički model kao i veličina površine imenovanog prostora određuju stepen stabilnosti mikrotoponima ove vrste. U ovu grupu spadaju: Aljova međa, Bagaška glavica, Bajrova dolina, Dmitrova stupca, Dolina Popovića, Garčevića kuće, Glavica Nenadovića, Guberinsko groblje, Jeremino brdo, Jukova česma, Margitića brdo, Marin grob, Mijatov mramor, Miljkov brijeg, Mujovića brdo, Plavšin do, Simovače, Todorov an, Vulkanin do.

Literatura:

- **Bakić 2005:** Radovan Bakić, *Gornje Polimlje, stanovništvo i naselja*. – Andrijevića: Komovi; Nikšić, Filozofski fakultet
- **Čirgić 2017:** Adnan Čirgić, *Dijalektologija crnogorskog jezika*, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje.
- **Dašić 1986:** Miomir Dašić, *Vasojevići od pomena do 1860. godine*, Titograd.
- **Delević 1903:** pop Bogdan Delević, Ivan Protić, *Vasojevići u turskoj granici*, SKA, Beograd.
- **Došljak 2015:** *Onomastika Budimlje*. Filozofski fakultet, Nikšić
- **Lutovac 1957:** Milisav Lutovac, *Ivangradska (Beranska) kotlina*, Beograd: SANU, Posebna izdanja, knjiga CCLXIX, Geografski institut, knjiga II
- **Premović 2012:** Marijan Premović, *Župa Budimlja u srednjem vijeku*, Državni arhiv Crne Gore, Cetinje
- **Pulaha 1947:** Selami Pulaha, *Defteri i registramiti të Sanxhakut të Shkodrës i vitit 1485*, Tirana
- **Stijović 2007:** Rada Stijović, *Govor Gornjih Vasojevića*, Srpska akademija nauka i umetnosti, Institut za srpski jezik, Beograd
- **Stijović 2014:** Rada Stijović, *Rečnik Vasojevića*, Čigoja štampa, Beograd
- **Statistika 2005:** Statistika, Knjiga 9, *Stanovništvo, uporedni pregled broja stanovnika 1948 – 2003, podaci po naseljima*, Republički zavod za statistiku, Podgorica

- **Vešović 1935:** Radoslav Jagoš Vešović, *Pleme Vasojevići*, Sarajevo

- **Vuletić 1999:** Dušan Vuletić, *Polica kod Berana*, SANU, Beograd.